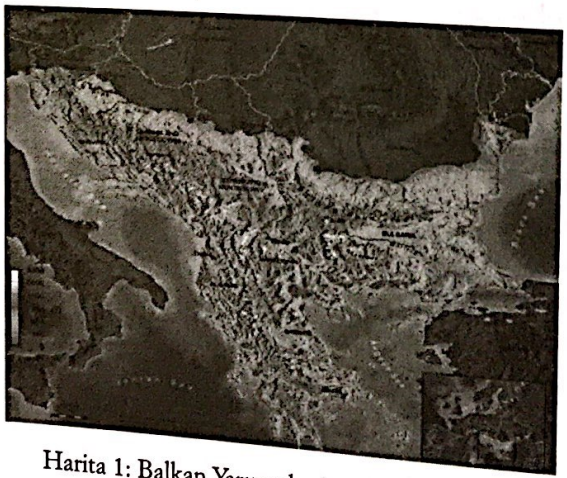
Balkan Ülkelerinin Genel Demografik Yapısı

Halil Kurt*

Giriş

Balkan Yarımadasının Fiziki Coğrafya özelliklerine göre kuzey sınırını Tuna Nehri ve kolları (Sava-Kupa) oluşturur. Doğu ve güneydoğuda Karadeniz, Marmara ve Ege denizleri, güneyde Akdeniz, güneybatıda Adriyatik ve İyon denizleri ile çevrili bir yarımadadır. Balkan Yarımadasının doğu, güney ve batı sınırları hakkında genelde görüş birliği olmasına rağmen, kuzey sınırları tartışmalıdır. Balkanlar'ın toplam yüzölçümü bu dar fiziki sınırlandırmaya göre 524,701 km²'dir (Harita 1).

Harita 1: Balkan Yarımadası'nın Fiziki Haritası

Ancak, Balkanların kuzeyi Karpat Dağları'nın doğusundan geçirilen ve Romanya Moldova ile Eski Yugoslavya'nın bütününü kapsayacak şekilde belirlenen Siyasi sınırlara göre ise 13 ülkede 834,416 km² lik bir sahayı kapsamaktadır (Harita: 2 ve Tablo:1).

Balkan Yarımadasının kuzeyi kara ve demiryolu ulaşımına uygun olmasına karşılık, orta ve güney bölgeleri kolay geçit vermez. Böylece ilkçağlardan itibaren Asya-Avrupa arasında batı-doğu yönünde ulaşım iki ana güzergahı takip etmek zorunda kalmıştır. Bunlardan biri Belgrat-Niş-Filibe-Edirne-İstanbul yolu, diğeri ise Belgrat-Niş-Selanik-Kavala-Keşan-İstanbul yoludur. Ayrıca Arnavutluk'un Drac Limanı'ndan Selanik'e ve oradan İstanbul'a giden bir güzergah daha vardır ki, Romalılar zamanında bu yol Roma lejyonları tarafından Ortadoğu'ya ulaşmak için kullanılmıştır. Osmanlı Türkleri de aksi istikamette doğudan batıya doğru ilerlerken yine bu yolları takip etmişlerdir. Bugün dahi ana karayolu ve demiryolu şebekeleri yukarıda belirtilen ana güzergahlar vasıtasıyla sağlanır.

Harita 2: Balkan Yarımadası'nın Siyasi Haritası

Balkanlar, İslam ve Hıristiyan kültürlerinin karşılaştığı ve iç içe geçtiği yerlerden biridir. Hıristiyanlık Kudüs'ten Anadolu'ya, Boğazlar üzerinden Balkanlara ve oradan da Avrupa kıtasına yayıldığı gibi, İslamiyet de 1071 den sonra Anadolu'da, 1350'den itibaren de Boğazlar üzerinden Balkanlara yayılmıştır. Tarih boyunca Neretva Nehri üzerindeki Mostar Köprüsü İslam ve Roma Katolik kültürünün sınırını teşkil ederken, bugün de Hıristiyan-Müslüman kültürünün geçiş hattıdır.

(*) Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya

Scanned by CamScanner

Balkan Ülkelerinin Genel Nüfus Özellikleri

Balkan Yarımadasında 1990 yılına kadar 6 bağımsız ülke yer almaktaydı. S.S.C.B'nin dağılması ile 15 cumhuriyetten biri olan Moldova bağımsızlığını kazandı. Aynı dönemde Yugoslavya'nın dağılma süreci başladı. Önce Slovenya, ardından Hırvatistan, Makedonya, kanlı bir iç savaştan sonra Bosna-Hersek, Karadağ'ın Federasyondan ayrılmasıyla Yugoslavya fiilen son buldu. Son olarak Sırbistan'dan Kosova'nın ayrılarak bağımsızlığını ilan etmesiyle birlikte 7 bağımsız devlet daha ortaya çıktı. Böylece Balkanlarda 6 olan ülke sayısı 13'e yükseldi. Sınırların değişmesi birbiriyle akraba olan toplulukları, bir anda farklı ülkelerin sınır komşusu haline getirdi.

Balkan ülkelerindeki mevcut nüfusun sayısı doğum ve ölüm gibi doğal sebepler kadar, savaşlar ve göçlerle de yakından ilgilidir. Nitekim son yüzyılda savaşlar neticesinde siyasi sınırların değişmesiyle ülkeler arası göçler olmuş, etnik ve dini yapıda büyük ölçüde değişmeler yaşanmıştır. Soğuk Savaş döneminde (1945-1990) Balkan ülkelerinin nüfusunda genelde bir artış söz konusudur. Ancak 1990 sonrası dönemde ise başta Bulgaristan, Romanya, Bosna-Hersek ve Arnavutluk olmak üzere çoğu Balkan ülkesinde nüfus azalma eğilimindedir. Bunda doğum oranlarının azalmasının yanı sıra, iç savaşlar, ekonomik yetersizlik sebebiyle başta Batı Avrupa ülkeleri ve Türkiye olmak üzere dış ülkelere olan göçler de etkili olmaktadır (Tablo 1).

Tablo: 1. Balkan Ülkelerinin Nüfus Sayısı ve Yüzölçümlerine Göre Sıralanışı (2015).

Ülkenin Adı	Başkenti	Nüfus Miktarı	Yüzölçümü Km²	Nüfus Yoğunluğu
1.Romanya	Bükreş	19 942 642	238 391	83.6
2.Türkiye	Ankara	*11 017 590	*23 764	463.6
3.Yunanistan	Atina	10 992 589	131 940	83.1
4.Bulgaristan	Sofya	7 202 198	110 910	64.9
5.Sırbistan	Belgrad	7 146 759	88 361	80.9
6.Hırvatistan	Zagrep	4 267 558	56 954	74.9
7.Bosna-Hersek	Saray Bosna	3 791 622	51 197	74.1
8.Moldova	Kşinev	3 555 200	33 846	105.0
9.Arnavutluk	Tiran	2 893 005	28 748	100.7
10.Slovenya	Ljubliana	2 066 429	20 273	101.9
11.Makedonya	Üsküp	2 065 769	25 333	81.5
12.Kosova	Priştine	1 827 231	10 887	167.8
13.Karadağ	Podgorica	620 029	13 812	44.9
Toplam		77 388 621	834 416	92.7

*Türkiye'nin Trakya Yarımadası'nın Nüfus ve Yüzölçümü (TUİK 2014): İstanbul Avrupa Yakası 9 301 455, Tekirdağ 906 732, Edirne 400 280, Kırklareli 343 723, Çanakkale 65 400 (Gelibolu, Eceabat, Gökçeada, Bozcaada)

Tabloda belirtilen bütün Balkan ülkelerinin toplam nüfusu ve yüzölçümü yaklaşık Türkiye nüfusu ve yüzölçümü kadardır. Türkiye ile ilgili tablodaki veriler sadece Trakya bölgesini içermektedir. Trakya Türkiye toplam yüzölçümünün ancak % 3 kadarını teşkil ederken, Türkiye nüfusunun yaklaşık % 14 lük kısmı Trakya'da yer almaktadır. Türkiye geneli nüfus yoğunluğu km² de 100 civarında iken, Trakya'da 463.6 dır. Tabii ki bunda İstanbul'un Avrupa yakası nüfusu ana faktörü teşkil eder.

Balkan Ülkelerinde Nüfusun Yaş Yapısı

Nüfusun sayısı kadar niteliği de önemlidir. Genç veya çocuk nüfus olarak nitelendirilen 0-14 yaş grubu ülke nüfusunun geleceği açısından hayati öneme sahiptir. Balkan ülkelerinde nüfusun yaş gruplarına göre dağılımının gösterildiği tablo 2 incelendiğinde; Kosova (26.3), Türkiye (25.5) ve Arnavutluk (19.3) ilk sıralarda gelmektedir. Nüfusunun büyük çoğunluğu Müslüman olan topluluklarda doğurganlık oranının nispeten daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Çocuk nüfus oranının % 15'in altına düştüğü ülkelerde ise gelecekte nüfus azalmasının etkisinin hissedilmesi muhtemeldir.

Yaşlı nüfus olarak nitelendirilen 65 yaş ve üzeri nüfus oranı arttıkça sağlık giderleri başta olmak üzere ülke ekonomisine olan yük de artar. Yaşlı nüfus oranı % 20 civarı ve üzerine çıktığında ise artık durum ciddi bir hal almış demektir. Nitekim Yunanistan (20.2) ve Bulgaristan (19.3) başta olmak üzere Balkan ülkelerinde nüfusun çoğalma yerine yaşlanma eğiliminde olduğu dikkati çekmektedir.

Çalışma çağındaki 15-64 yaş arası faal nüfusun 15-24 yaş arası olan kısmı genelde eğitim askerlik vb. sebeplerle çalışma hayatına ya hiç katılamamakta, ya da çok azı başta tarım olmak üzere daha az uzmanlık isteyen işlerde istihdam edilebilmektedir. 55-64 yaş arası nüfus ise aslında en üretken dönemlerinde olmalarına rağmen Türkiye başta olmak üzere birçok ülkede erken

Scanned by CamScanner

emeklilik sebebiyle işgücüne katkısı sınırlı kalmaktadır. 25-54 yaş arası nüfus oranı ise genelde % 40-47 arası oranlarla ülkeler arası değişiklik göstermektedir (Tablo 2).

Tablo: 2 Balkan Ülkelerinde Nüfusun Yaş Yapısı (%)

ÜLKE	0-14 YAŞ	15-24 YAŞ	25-54 YAŞ	55-64 YAŞ	65 YAŞ VE ÜZERİ
Kosova	26.3	18.1	41.5	7.2	6.9
Türkiye	25.5	16.8	42.9	8.1	6.7
Arnavutluk	19.3	19.2	40.0	10.5	11.1
Moldova	17.7	14.2	43.9	13.1	11.1
Makedonya	17.7	14.1	43.8	12.1	12.4
Karadağ	15.2	10.8	47.1	12.9	14.0
Sırbistan	14.8	11.6	41.6	14.7	17.2
Romanya	14.6	11.3	45.7	13.0	15.4
Hırvatistan	14.5	12.1	41.1	14.5	17.8
Bulgaristan	14.2	10.1	42.4	14.0	19.3
Yunanistan	14.1	9.8	43.2	12.7	20.2
Bosna-Hersek	13.7	12.7	46.7	13.7	13.3
Slovenya	13.4	10.0	43.9	14.8	17.9

Nüfusun cinsiyet yapısı Balkan ülkelerinin genelinde yaş gruplarına göre incelendiğinde 0-14 yaş arası çocuk nüfus oranında genelde erkek nüfus kadın nüfustan fazladır. Yani doğumlarda erkek çocuk oranı nispeten kız çocuklardan bir miktar fazladır. 15-64 yaş arası yetişkin nüfusun cinsiyet oranları ülkelere göre farklılık göstermekle beraber genelde erkek kadın oranı yakın değerler göstermektedir. Yaşlı nüfus olarak nitelenen 65 yaş ve üzeri nüfusta ise kadın nüfus oranının açık ara fazla olduğu gözlenmektedir. Mesela Yunanistan'da yaşlı erkek nüfus oranı 8.8 iken kadınlarda 11.4, Slovenya'da erkek 7.2 kadın 10.7'dir (Tablo 3).

Tablo:3 Balkan Ülkelerinde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Cinsiyet Oranları (%).

ÜLKE	0-14 YAŞ % ERKEK – KADIN		15-64 YAŞ % ERKEK – KADIN		65 YAŞ VE ÜZERİ % ERKEK - KADIN	
Kosova	13.6	12.6	35.0	31.8	2.9	4.0
Türkiye	13.1	12.5	34.2	33.5	3.1	3.6
Arnavutluk	10.2	9.1	34.1	35.6	5.2	5.8
Moldova	9.1	8.6	35.2	35.9	4.2	6.9
Makedonya	9.1	8.5	35.3	34.5	5.3	7.1
Karadağ	7.4	7.8	36.8	34.0	5.5	8.5
Sırbistan	7.6	7.1	34.1	33.9	7.0	10.1
Romanya	7.5	7.1	35.0	35.1	6.2	9.1
Hırvatistan	7.4	7.0	33.6	34.1	7.2	10.6
Bulgaristan	7.3	6.9	32.7	33.7	7.8	11.5
Yunanistan	7.2	6.8	32.7	32.9	8.8	11.4
Bosna-Hersek	7.0	6.6	36.5	36.5	5.1	8.1
Slovenya	6.9	6.5	34.6	34.1	7.2	10.7

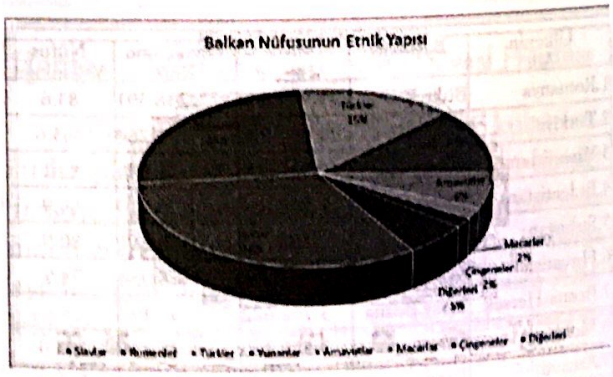
Nüfusun Etnik Yapısı

Balkan Coğrafyası, tarih boyunca farklı ırkların, dinlerin ve kültürlerin buluşma noktası olmuştur. Balkan Yarımadası etnik bakımından Dünya'nın en karışık ve kozmopolit bölgelerinin başında gelir.

Balkan Yarımadası'nın bilinen en eski sakinleri Keltler, İllirler ve Traklar'dır. Buraya zamanla Makedonyalılar, Grekler, Romalılar, Bizanslılar, Romenler ve Slavlar yerleşmişlerdir. Bunun dışında; IV. yüzyılda Attila Hunları, VI. yüzyılda Avarlar, VII. yüzyılda Ogurlar, IX. yüzyılda Macarlar, IX-XI. yüzyıllarda Peçenekler, Kıpçaklar (Kumanlar) ve Uzlar, XV. yüzyılda Osmanlılar gibi Türk boyları da yarımadaya kısmen ya da tamamen hâkim olmuşlardır.[1]

Balkanlardan geçen veya buraya yerleşen topluluklar hem buranın kültür yapısını etkilediler hem de mahalli kültürleri etkileri altına alarak buraya özgü oluşumların ortaya çıkmasına yol açtılar. Böylece, farklı kültür, dini, milli gruplar arasındaki bu etkileşimin sonucu olarak da yeni etnik gruplar ortaya çıktı. Örneğin; Hıristiyan Ortodoks Türkler (Gagavuzlar), Bulgarca konuşan Pomaklar, Makedonca konuşan Torbeşler, Sırp-Hırvat dilini konuşan Boşnaklar vb.[2]

Balkanlarda ana etnik unsurları Slavlar, Rumenler, Türkler, Grekler (Yunan) ve Arnavutlar teşkil eder. Ayrıca, bir Türk boyu olan Tuna Bulgarlarının asimile olup Slavlaşmasıyla bugünkü Bulgarlar ile Çingeneler vb değişik etnik gruba mensup azınlık toplulukları da mevcuttur.

Grafik 1. Balkan Nüfusunun Etnik Yapısı

(1) Nimet Ayşe Bakırcılar, "XIX. Yüzyılda Balkanlarda Dinsel Yapı ve Bunun Ayrılıkçı Hareketlere Etkisi". Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Antalya, 2003, s.2.
(2) Ali Dikici, "Makedonya'da Torbeşler". Balkanlar El Kitabı, Ankara, Vadi Yayınları, 2007, Cilt 2: Çağdaş Balkanlar, s. 287.

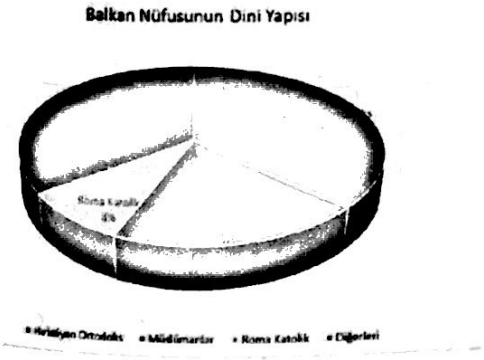
Scanned by CamScanner

Nüfusun Dini Yapısı

Balkan Coğrafyası'nda kimlik ve kendini ifade etmede din olgusu, etnik yapı ve lisan kadar önemlidir. Tarihi süreç içinde bölgede hüküm süren Batı Roma, Doğu Roma (Bizans) ve Osmanlı İmparatorlukları yüzyıllarca idare ettikleri ahalinin dini inanışlarının teşekkülünde etkili rol oynamıştır. Batı Roma'nın varisi bugünkü Vatikan Katolik Hıristiyanlığın, Doğu Roma (Bizans) Ortodoks Hıristiyanlığın, Osmanlı İmparatorluğu ise İslam dininin Balkanlarda yayılmasında öncü rolü oynamıştır. İstanbul şehri, Cumhuriyet'in ilanına kadar Fener Rum Patrikhanesi vasıtasıyla Ortodoks Hıristiyanların, Hilafet merkezi olması sebebiyle de Müslümanların en önemli dini merkezi konumunda idi.

Osmanlı İmparatorluğu'nun gerileme döneminde 17. yüzyıldan itibaren Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Katolik Hıristiyanların, Rus Çarlığı da Ortodoks Hıristiyanların Balkanlardaki hamisi olmuşlardır. Bugünkü Balkan devletlerinin oluşmasında ve sınırların belirlenmesinde din olgusunun rolü göz ardı edilemez.

Balkanların en büyük etnik topluluğunu teşkil eden Slavlar, aynı zamanda Ortodoks Hıristiyan olmaları sebebiyle de en büyük dini grubu teşkil ederler. Nitekim Romanya, Moldova, Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan, Makedonya ve Karadağ'daki Slavların ekseriyeti Ortodoks Hıristiyan'dır. Türkiye, Kosova, Arnavutluk ve Bosna-Hersek'te nüfusun çoğunluğu Müslümanlardan oluşur. Hırvatistan ve Slovenya'da ise Katolik Hıristiyanlar çoğunluğu teşkil eder (Grafik 2).

Grafik 2. Balkan Nüfusunun Dini Yapısı

Kır ve Şehir Nüfusu

Balkan Coğrafyası Karpatlar, Dinar Alpleri, Rodoplar ve Koca Balkan Dağları gibi yüksek ve engebeli topografyasının yanı sıra, başta Tuna boyu ovaları olmak üzere geniş sahalar kaplayan mümbit topraklara da sahiptir. Balkan ülkeleri sanayisi ve kalkınmışlık düzeyi bakımından Avrupa kıtasının güneydoğu kenarında kalmış ve nispeten kıtanın az gelişmiş bölgesini teşkil etmektedir. Bu sebeple Balkan ülkelerinde kır nüfus oranları, Avrupa kıtasının diğer ülkelerine göre hayli yüksek oranlar göstermektedir. Nitekim tablo 4'te görüldüğü üzere Kosova, Bosna-Hersek, Moldova ve Slovenya'da nüfusun yarıdan fazlası kırsal alanlarda yaşamaktadır.

Tablo 4: Balkan Ülkelerinin Kır ve Şehir Nüfus Oranları (2014)

SIRA NO	ÜLKE	KIR (%)	ŞEHİR (%)
1	Kosova	62.0	38.0
2	Bosna Hersek	50,7	49,3
3	Moldova	50,9	49,1
4	Slovenya	50,2	49,8
5	Romanya	47,2	52,8
6	Arnavutluk	44,4	55,6
7	Sırbistan	42,9	57,1
8	Hırvatistan	41,6	58,4
9	Makedonya	40,5	59,5
10	Yunanistan	38,1	61,9
11	Karadağ	36,3	63,7
12	Türkiye	26,6	73,4
13	Bulgaristan	25,7	74,3

Balkan ülkelerinde en kalabalık nüfusa sahip şehirler genelde başkentlerdir. Balkanların en büyük şehri olan İstanbul bunda bir istisna gibi görünse de, tarihi süreçte Doğu Roma, Bizans ve Osmanlı'ya başkentlik yapmış olması İstanbul'u sadece Türkiye'nin değil, bütün Balkan Coğrafyasının cazibe merkezi yapmıştır. Nüfus sayıları esas alınarak hazırlanan tablo 5'te Balkanlarda öne çıkan başlıca şehirler gösterilmektedir. Son yüzyılda ekonomik faaliyetlerin, yapısal değişimi sürecinde kırsal alanlardan şehirlere doğru olan göçler neticesinde şehir nüfusları da genelde hızla artmaktadır. Balkan ülkelerinde nüfusu 1 milyonu aşan beş şehir (İstanbul, Atina, Bükreş, Belgrat, Sofya), nüfusu 500 bin ile 1 milyon arasında ise üç şehir (Selanik, Zagreb, Tiran) yer almaktadır. Nüfusu 100 binin üzerinde olan şehirlerden ancak bir kısmına tabloda yer verilebilmiştir (Tablo 5).

Scanned by CamScanner

Tablo: 5 Balkan Ülkelerinde Başlıca Şehirler ve Nüfusları

SIRA	ŞEHİR	NÜFUS	ÜLKE
1	İstanbul	14 377 019	Türkiye
2	Atina	3 090 508	Yunanistan
3	Bükreş	1 883 425	Romanya
4	Belgrat	1 702 525	Sırbistan
5	Sofya	1 207 261	Bulgaristan
6	Selanik	790 824	Yunanistan
7	Zagrep	790 017	Hırvatistan
8	Tiran	622 190	Arnavutluk
9	Kşinev	492 894	Moldova
10	Üsküp	474 889	Makedonya
11	Saray Bosna	438 443	Bosna-Hersek
12	Filibe	338 153	Bulgaristan
13	Varna	334 870	Bulgaristan
14	Ljubliana	282 994	Slovenya
15	Niş	260 237	Sırbistan
16	Draç	203 917	Arnavutluk
17	Burgaz	200 271	Bulgaristan
18	Banya Luka	199 191	Bosna-Hersek
19	Priştina	198 897	Kosova
20	Podgorica	185 937	Karadağ
21	Split	178 102	Hırvatistan
22	Prizren	177 781	Kosova
23	Elbasan	124 175	Arnavutluk
24	Tuzla	120 441	Bosna-Hersek
25	Mostar	113 169	Bosna-Hersek

Nüfusun Eğitim Durumu

Balkan ülkelerinde 15 yaş ve üzeri nüfusun eğitim durumunu belirtmek için hazırlanan genel okur-yazarlık oranını gösteren tablo 6 incelendiğinde, ülkelere göre küçük farklılıklar göstermekle birlikte nüfusun % 90'dan fazlasının okur-yazar olduğu görülmektedir. Slovenya, Hırvatistan ve Moldova gibi ülkelerde okuryazar oranı % 99'un üzerindedir. Bu ülkelerin soğuk savaş döneminde komünist rejimlerle yönetilmiş olmasının da belli oranda etkisi vardır. En düşük oranların görüldüğü Kosova, Türkiye ve Arnavutluk gibi ülkelerde % 5 civarında okuma yazması olmayan nüfus dikkati çeker. Okuryazar olmayanlar genelde yaşlı ve kırsal kesimde yaşayan nüfus arasında yer almaktadır. Balkan ülkelerinin eğitim düzeyi, dünya genelindeki diğer ülkelerle kıyaslandığında nispeten daha yüksektir. Eğitim alanındaki gelişmeler ekonomiyle bütünleşemediğinden işsizlik oranı oldukça yüksektir.

Tablo:6. Balkan Ülkelerinde Nüfusun Eğitim Durumu

(15 yaş ve üzeri okur-yazarlık oranı %)

NO	ÜLKE	GENEL	ERKEK	KADIN
1	Slovenya	99,7	99,7	99,7
2	Hırvatistan	99,1	99,6	98,7
3	Moldova	99,1	99,6	98,6
4	Romanya	98,6	99,0	98,2
5	Karadağ	98,4	99,4	97,5
6	Bulgaristan	98,4	98,7	98.0
7	Bosna Hersek	98,2	99,5	96,9
8	Sırbistan	98,2	99,2	97,1
9	Makedonya	97,5	98,7	96,3
10	Yunanistan	97,4	98,4	96,4
11	Arnavutluk	96,8	98	95,7
12	Türkiye	94,9	98,3	91,6
13	Kosova	91,9	96,6	87,5

Nüfusun Ekonomik Durumu

Balkan Ülkelerinin genel ekonomik durumu Avrupa kıtasındaki diğer ülkelere göre oldukça geridir. Güneydoğu Avrupa yani Balkanlar kıtanın en az gelişmiş bölümünü teşkil eder. Bunda bölgenin doğal hinterlandı olan İstanbul'dan Balkan Savaşları sonucunda koparılarak küçük devletlere bölünmesi etkili olmuştur. Ayrıca Soğuk Savaş döneminde (1945-1990) bölge ülkelerinin doğu ve batı blokları arasında paylaşılmış olması, bölge içi entegrasyonu engellemiştir. Yugoslavya'nın ise Tito döneminde bağlantısızlar adında üçüncü bir blokta yer alması Balkanlar için ayrı bir çeşitlilik oluşturdu.

Avrupa Birliği projesi yakın tarihte Balkan ülkelerini büyük ölçüde etkilemiştir. Yunanistan'ın 1981'de, Slovenya'nın 2004'te, Bulgaristan ve Romanya'nın 2007'de, Hırvatistan'ın da 2013'te AB ye katılması ile 5 Balkan ülkesi günümüzde AB ye tam üye olmuştur. Türkiye, Sırbistan ve Karadağ AB'ye üyelik sürecinde müzakerelerini halen sürdürmektedir. Arnavutluk ile Makedonya ise AB ye üyelik katılımı yönünde müracaat etmişlerdir. Avrupa Birliği'nin Balkanlara doğru genişlemesi şüphesiz ekonomik olarak bölge ülkelerini derinden etkilemektedir. Eskinin komünist kapalı ekonomilerinin yerini şeffaflık ve serbest piyasa ekonomisi almaktadır. Balkan ülkelerinde ekonomik altyapının yetersizliği sebebiyle yaygın olarak

Scanned by CamScanner

işsizlik gözlenmektedir. Bu durum başta gençler olmak üzere bütün yetişkin nüfusun yurtdışına göç etmesine sebep olmaktadır.

Balkan ülkelerinin Gayri Safi Yurtiçi Hasılaları GSYH esas alınarak hazırlanan tablo 7 incelendiğinde 1 trilyon 517 milyar 412 milyon dolar olan toplam Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın yarıdan fazlası 822 milyar 135 milyon doları tek başına Türkiye'ye aittir. Ayrıca tabloda ikinci sırada yer alan Yunanistan'ın toplam Gayri Safi Yurtiçi Hasılası dış borçlarına yetmemekte ve ülke iflasın eşiğinde yer almaktadır. Kişi başına düşen milli gelirde ise Slovenya 22 059 dolarla ilk sırada yer almaktadır. Bunda eski Yugoslavya'nın en gelişmiş Cumhuriyeti olması ve AB üyeliği etkili rol oynamaktadır. Moldova (2230) ile Kosova (3816) ise Balkan coğrafyasında kişi başına düşen milli gelirde son sırada yer alan ülkelerdir.

Tablo:7. Balkan Ülkelerinin Genel Ekonomik Görünümü (2013)

SIRA NO	ÜLKENİN ADI	NÜFUS MİKTARI	GSYH (MİLYAR DOLAR)	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN MİLLİ GELİR $
1	Türkiye	77.695.904	822 135	10 946
2	Yunanistan	10.992.589	242 230	21 910
3	Romanya	19.942.642	189 638	9 499
4	Hırvatistan	4.267.558	57 869	13 530
5	Bulgaristan	7.202.198	54 480	7 296
6	Slovenya	2.066.429	47 987	22 059
7	Sırbistan	7.146.759	45 520	5 935
8	Bosna Hersek	3.791.622	17 048	4 656
9	Arnavutluk	2.893.005	13 119	4 652
10	Makedonya	2.065.769	9 663	4 851
11	Moldova	3.555.200	7 254	2 230
12	Kosova	1.827.231	6 238	3 816
13	Karadağ	620 029	4 231	7 126

Kaynak: http://www.worldbank.org

Sonuç

Balkan Yarımadası Avrupa'nın güneydoğusunda yer alır ve kıtanın en az gelişmiş ülkelerini bünyesinde bulundurur. Balkan ülkelerinde doğum oranlarının genelde düşük olması nüfusun azalma ve yaşlanma eğilimi göstermesine sebep olmaktadır. Balkanlarda ana etnik unsurları Slavlar, Rumenler, Türkler, Grekler (Yunan) ve Arnavutlar teşkil eder. Ayrıca, bir Türk boyu olan Tuna Bulgarlarının asimile olup Slavlaşmasıyla bugünkü Bulgarlar ile Çingeneler vb değişik etnik gruba mensup azınlık toplulukları da mevcuttur. Balkanlarda milliyet ve dini yapı iç içe geçmiş bir özellik gösterir. Slavların büyük kısmı Hıristiyan Ortodoks, iken Arnavutlar ve Türklerin çoğunluğu Müslüman'dır. Balkan ülkelerinde kır nüfus oranı Avrupa kıtası geneline göre oldukça yüksektir. Balkanlardaki en büyük şehirler genelde ülke başkentleridir. Okuryazar oranının % 90-95'in üzerinde olmasına rağmen, Balkan ülkelerinde ekonomik altyapının yetersizliği sebebiyle yaygın olarak işsizlik gözlenmektedir. Bu durum başta gençler olmak üzere nüfusun yaygın olarak yurtdışına göç etmesine sebep olmaktadır. Türkiye hariç Balkan ülkelerinin genelinde 1990 sonrası nüfusta genelde bir artış olmamış hatta Romanya, Bulgaristan ve Arnavutluk gibi ülkelerin nüfuslarının son 25 yılda azaldığı gözlenmiştir.

Bibliyografya

Ali Dikici, Makedonya'da Torbeşler, 2007, Balkanlar El Kitabı, Vadi Yayınları, Cilt 2: Çağdaş Balkanlar, Ankara

H. Kemal Karpat, 1992, Balkanlar, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 5, s.27, İstanbul.

Halil Kurt, 2009, Sırbistan, Fiziki ve Beşeri Coğrafya, Diyanet İslam Ansiklopedisi, cilt 37, sayfa 120-121, İstanbul.

Halil Kurt, 2013, Yunanistan, Fiziki ve Beşeri Coğrafya, Diyanet İslam Ansiklopedisi, cilt 37, sayfa 583-586, İstanbul.

İbrahim Güner-Mustafa Ertürk, 2005, Kıtalar ve Ülkeler Coğrafyası, Nobel Yay, s.47, Ankara.

M. Niyazi Erenbilge, 1940, Avrupa Memleketleri Coğrafyası Birinci Kısım Balkanlar, İnkılap Kitabevi, Ankara

Nimet Ayşe Bakırcılar, 2003, XIX. Yüzyılda Balkanlarda Dinsel Yapı ve Bunun Ayrılıkçı Hareketlere Etkisi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Antalya.

Ramazan Özey, Türk Dünyası Coğrafyası, Aktif Yay, 2006, s.308-312, İstanbul.

Croatıan Bureau Of Statıstıcs, 2014, Statistical İnformation

Scanned by CamScanner

Demography 2012, Agency for Statistics of Bosnia and Herzegovina

John L. Eposito, 2001, Oxford University Press, c.I, s.185, New York

Rezultate Definitive Ale Recensământului Populației Și Al Locuințelor – 2011, Institutul Național De Statistică

Population Census, Republic Of Bulgaria 2011 National Statistical Institute

Population and Housing Census 2011 Albania

Kosovo Census Atlas 2011

Census of Population, Households and Dwellings in Montenegro 2011

Popullsia Sipas Gjinisë Etnicitetit Dhe Vendbanimit, Kosova 2011

2011 Census of Population, Households and Dwellings in the Republic of Serbia

Попис становништва, домаћинстава и станова 2011. у Републици Србији, Етноконфесионални И Језички Мозаик Србије

Hellenic Statistical Authority, Announcement of the demographic and social characteristics of the Resident Population of Greece according to the 2011 Population - Housing Census

Republic Of Macedonia State Statistical Office, Census of Population, Households and Dwellings in the Republic of Macedonia, 2002

National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova, Anuarul Statistic Al Republicii Moldova 2014

https://data.un.org

http://www.worldbank.org

http://www.cia.gov

E 66/2015

Scanned by CamScanner